

KUSTBÖN

Prenumerationspris 1/1 år Kr. 2.— 1/2 " " 1.—	Utgiven av Svenska Folkförbundet. Ansv. redaktör: Andreas Stahl , Riddaregatan 3. Tallinn. Tel. 431-53. Utkommer varannan vecka.	Utlandet: 1/1 år Kr. 3.— 1/2 " " 1:50

Nathan Söderblom †

I pressläggningsoögonblicket ingår från Sverige budskapet om Årkebiskop Nathan Söderbloms bortgång. Han avled vid femtenden söndag eftermiddag d. 12 ds i Upsala.

Det råder kundssorg i hela den protestantiska världen. En andens och hjärtats storman har gått ur tiden. Alldeles särskilt smärtsam kännes förlusten för den utlandssvenska rörelsen och alla dess skötebarn ute i världen. Vi estlandssvenskar har också särskild anledning att minnas den bortgångnes ständiga omsorg om oss. Om vi vände oss till honom, när vi behövde en präst härute eller i vilken annan oss berörande angelägenhet som helst, alltid visade han en energi och en vilja att uppfylla våra önsksningar som var betagande. Så varmt låg honom främjandet och stärkandet av det svenska arvet i våra landamären om hjärtat. Det har alltsedan till-

blivelsen av Professor Lundströms skapelse, Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, gjorts ofantligt mycket i Sverige för att uppmuntra och stödja vårt arbete härute bland estlandssvenskarna, och den andel den nu avlidne årkebiskopen tagit i detta kan och skall icke glömmas. Man kände sig trygg när en vädjan hamnat hos honom, ty man visste, att där blev ej den minsta lilla bön om bistånd eller råd obeaktad. Allt gick han till grunden med och för allt hade han tid trots den oerhörda arbetsbörda som vilade på hans skuldror som Svea Rikes Årkebiskop.

Stor och djup känna vi sorgen över förlusten av denne estlandssvenskarnes vän och främjare, och i alla tider skola vi vörda och akta hans minne som den faderlige och broderlige vännens.

Men ej enbart vår lilla svenska folkspilla i Estland, hela världens protestanter skola minnas höfdingen med det blixtrande snillet, den starka viljan och det goda hjärtat. Hans dagsverk är slutat, han har fått byta korset mot kronan, men han har för alla tider genom sitt verk rest sig en minnesvård i alla deras hjärtan, som förstå vad liv och uppoffrande i det ideellas tjänst betyder.

Vad rätt Du tänkt,
 vad Du i kärlek vill,
 vad skönt Du drömt
 kan ej av tiden härjas.
 Det är en skörd, som undan honom bärgas,
 ty den hör evighetens rike till.

Nathan Söderblom föddes den 15 jan. 1866 och studerade i Upsala. 1894—1901 var han svensk legationspastor i Paris och uppehöll samtidigt sjömanns vården i nordfranska hamnar. 1901 kallades han till professor i teologi vid universitet i Upsala. 1912 knöts han vid universitetet i Leipzig för att 1914 intaga årkebispstolen i Upsala. Hans livs största verk är det av honom inledda samarbetet mellan jordens olika kyrkor som resulterade i det stora ekumeniska mötet i Stockholm för några år sedan. Förra året erhöll Söderblom det nobelska fredspriset. Han var hedersdoktor vid en stor del utländska universitet samt hedersborgare i ett antal städer i utlandet.

1921 invigde han vår nuvarande estniska biskop i ämbetet, 1922 i Riga den lettlandske lutherske biskopen. Samma år besökte han även Estlands svenskbygder och öar. Vid sitt senaste besök i Estland år 1928 var Årkebiskop Söderblom Kung Gustavs representant vid högtidligheterna med anledning av Gustav Adolfsstatyns avtäckning i Dorpat.

Kyrkoh. Klingner till Estland.

Märkligt rikssvenskt besök.

I början av augusti kommer kyrkoherden i Masthuggsförsamlingen i Göteborg Gottfrid Klingner att göra ett besök i Estlands svenskbygd. För utlandssvenskarna är khde Klingner väl näst Svea Rikes Årkebiskop den mest kände bland Svenska Kyrkans präster, och läsarna av "Allsvensk Samling" torde vara förtrogna med hans insats i

svenskhetsrörelsen särskilt i För-
enta Staterna och Tyskland. Det
mesta av sin kraft ägnar han
dock åt sin kära Masthuggs-
församling.

K. är född 1872 och utgår
från ett västgötskt bondehem,
som i sin fattigdom på jordiska
ägodelar dock kunde lämna hon-
om ett rikt arv: fädernas guds-
fruktan. När han kom in vid
Skara gymnasium, var han red-
an en stor bonddräng med
händerna valkiga av arbetet på
åkern; kamraterna från den
tiden berätta om hans jätte-
styrka och goda hjärta. För båda-
dera fick han god användning,
då han, ej så långt efter av-
slutandet av universitetsstudier-
na i Upsala, blev kallad till tjän-
sten som kapellpredikant i Hyd-
dan i Masthugget i Göteborg.
Masthugget lär på den tiden ha
varit en illa känd stadsdel. Det
lär ha hänt, när det blivit slags-
mål på en krog, att den unge
pastorn kom in, grep en slag-
kämpe i vardera näven och
ryckte dem isär, så att de foro
i var sin vägg. I sin predikan
brann han av iver att väcka
själar till syndakänneted och
bättring. Där det ges styng i
hjärtana, bli människorna inte
alltid vänligt stämda. Det berät-
tas, att pastorn i Hyddan en
gång fått påringning från en
person, som bestämt avrådde
honom från att den kvällen gå
till kapellet och hålla den kun-
gjorda aftongudstjänsten. "Varför
så då?" — "Jo, det är en hop
unga män som kommit överens
om att slå pastorn efter predi-
kan i kväll." — "Nå men då
måste ju jag vara med," blev
svaret. Naturligtvis gick Klingner
till Hyddan och predikade
oförfärat och med värme. När
han efteråt gick ut, slöts om-
kring honom i halvmörket en
ring av unga män, som inte
tyckte vara ute i de bästa av-
sikter. "Nej men god kväll!"
sade Klingen, "det var roligt att
se, att ni har kommit till kape-
let i kväll", och han räckte ut
händerna till en vänskaplig hand-
tryckning med de båda närmaste.
Handtryckningen var så hjärtlig,
att knotorna knakade och knäna
veko sig under de båda slags-
kämparna. Sedan försvann lus-
ten att "klå prästen".

De fattiga och lidande ha i
Klingner en varm vän och hjäl-

pare. Själv ogift, har han kun-
nat, utan mycken hänsyn till
sig själv, giva ut åt andra av
det jordiska goda som beskärts
honom. Sällan har det så
lyckats för en präst att bliva
som en älskad fader i en för-
samling med nära 12.000 invå-
nare, ja i hela storstaden Göte-
borg nämnes sällan hans namn
utan att ansiktena ljusna. Här-
om funnes också historier att
berätta men det sagda må vara
nog.

I sitt jäktande arbetsår har
den trogna tjänaren en 3 veckors
vilotid. På begäran härifrån har
han uppoffrat denna välbehöv-
liga vila för att, förresten på
egen bekostnad, resa och pre-
dika för ungdomen i Aiboland.
I det tryckande medvetandet
om det andliga och sedliga nöd-
läget bland ungdomen här öns-
skar den som skriver detta Guds
välsignelse över de ord, han skall
tala.

Sven Danell.

Svenska lektoratet i Dorpat. Vårterminen 1931.

För ett halvt år sedan lämna-
da jag i denna tidnings spalter
(nr 2) en redogörelse för
det svenska Dorpatlektoratets
verksamhet under höstterminen.
Nu då läsårets andra hälft är
till ända, vill jag säga några ord
om de resultat, som under den
uppnått.

Liksom föregående termin har
undervisningen i svenska skett på
två linjer. Den vetenskapliga
har innehavaren av den genom
svenska statsmedel grundade
professuren, fil. d:r Per Wiesel-
gren, svarat för, medan jag själv
haft den praktiska på min lott.

Vi ha haft 7 veckotimmar
vardera. Jag disponerade mina
så, att nybörjarna i en nystartad
kurs fingo 4 och de försig-
komna 3.

Under vårterminen hade
jag tillfälle att på allvar
pröva den av mig för tyskar
och ester utgivna svenska läro-
boken i undervisningen.* Jag
hade visserligen redan under
höstterminen kunnat delvis
begagna den genom att ta kor-
rektur till hjälp, men då sådana
inte funnos i tillräckligt stort

*) Lärobok i svenska. Lehrbuch der
schwedischen Sprache, Rootsi keele
õpperaamat. Tartu (Dorpot) 1931 Ver-
lag J. G. Krüger Kirjastus. Pris häftad
3.— kr. 155 sid.

antal, blev det mången gång
besvärligt. I början av decem-
ber utkom boken äntligen.

Tack vare det gick undervis-
ningen med nybörjarna från
första stund både fortare och
lättare. Jag hade också försökt att
göra innehållet så omväxlande
och lärorikt som möjligt, att ge
prov på ett naturligt, lättfattligt
språk. Eleverna (inalles 20 an-
mälda) läste med stort intresse
de olika styckena och gjorde
påfallande framsteg. Jag hann
gå igenom bokens hela textav-
delning, 43 sidor, och gramma-
tiken. De olika översättnings-
övningarna i boken behandlades
först muntligen och sedan krift-
ligen. Undervisningsspråket
var första tiden tyska och est-
niska, sedan så långt det var
möjligt svenska. (12 deltagare
anmälda)

Även de försigkomna läste un-
der 1 veckotimme valda stycken
ur lärobokens text och gram-
matik. Deras båda övriga tim-
mar voro anslagna till fortsatt
genomgång av Elsa Lindberg-
Dovlettes (prinsessan Mirza Riza
Khan) vackra roman „En fiol-
flicka“, som vi börjat med mot
slutet av höstterminen. Den
lästes nästan i sin helhet. Un-
dervisningen i de försigkom-
nas båda grupper skedde ute-
slutande på svenska.

Ett viktigt led i spridandet av
kunskaper i svenska har lekto-
ratsbiblioteket varit. När jag
hösten 1927 övertog detsamma,
fanns där 694 volymer. Sedan
dess ha 264 nyförvärv gjorts.
76 volymer därav, huvudsakligen
skönlitteratur, tillfördes bibliote-
ket senaste läsår genom prof.
Wieselgrens inköp ur det anslag,
han hade till sitt förfogande.
Tack vare det blevo många nyare
författare representerade. Det
har också livligt uppskattats,
såsom statistiken visar. Under
vårterminen ha 44 låntagare re-
kvirerat ej mindre än 359 böcker.
Denna utlåningssiffra är nytt re-
kord för Dorpat. Det förra var
353 och daterar sig från vårter-
minen 1928. Att på fyra må-
nader från ett bokbestånd på
258 volymer, i vilket skönlittera-
turen ingalunda är övervägande,
låna ut nästan två femtedelar
och det i en stad, där ingen
svensk koloni finns, måste be-
tecknas som ett mycket gott
resultat. Jag undrar, om något

annat lektorat, även ett sådant, som är större än Dorpats, kan uppvisa tillnärmelsevis liknande siffror. Men jag må erkänna, att jag ägnat rätt mycken tid åt bibliotekets skötsel och utlåningen därifrån.

Flera av låntagarna ha gjort skriftliga översättningar till estniska av svensk skönlitteratur. De för saken intresserade äro framför allt fru E. Kesküla-Nieländer samt fröknarna A. Lemberg och Nad. Peterson. Den förstnämnda har översatt berättelser av Aug. Strindberg och Albert Engström, den sistnämnda Elsa Lindberg-Dovlettes roman „En fiolflicka“.

Att aktivt delta i det svenska föreningsarbetet hör till en lektors självkeara plikter. Jag har också gjort vad jag kunnat i det avseendet. Vid svenska klubbens i Reval möten har jag regelbundet medverkat. Den för sammanhållningen bland de Sverige-intresserade Dorpatborna verkande föreningen, Dorpatavdelning av „Svenska Odlingens Vänner“, har jag stött efter förmåga. Två sammanträden har hållits med den, ett den 27 mars, vilket samtidigt var årsmöte, och ett den 17 maj.

Insamlandet av uppgifter och bilder rörande svenska minnen i Östersjöprovinserna har jag hela terminen ägnat mig åt.

Allteftersom terminen fortskred erhöj jag från olika håll, några av mina lektorskolegor och andra personer, erkännande ord om min lärobok. Fyra av lektorerna, nämligen Vilhelm Scharp i Berlin, Emil Walter i Prag, fru Wieselgren i Tübingen och Birger Calleman i Warschau, ha senaste termin t. o. m. baserat sin undervisning på den. Då försäljningen gått synnerligen bra och utsikter finnas att få boken införd vid än flera lektorat i Tyskland och annorstädes, är jag nu sysselsatt med att utarbete en andra upplaga (svensk-tysk edition), som skall utkomma till hösten och blir ganska billig, ungefär Rmk 2:50. Vad som återstår av den första upplagan, vill jag reservera för Estland, så att en ny estnisk edition ej blir behövligen inom den närmaste tiden.

Vid sidan därav arbetar jag vidare på min tidigare omnämnda läsebok. Texterna (därav 20

noveller) äro klara; ordlistan är under förberedelse. Jag vill försöka att finna förläggare till läseboken här i Sverige. Såväl dennas som lärobokens text kunde jag vid lektorskongressen i Jena privat diskuterna med flera av mina kollegor. Särskilt till fru Ruth Jessen, prof. Wieselgren, lektorerna Arvidson, Björkman, Calleman och Scharp står jag i tacksamhetsskuld för många värdefulla råd, som de då gävo mig.

Då min lärobok nu blivit färdig, har den sista av mina olika uppgifter i Dorpat slutförts. Därtör kan jag nu frånträda lektoratet och lämna det i andra händer för att ägna mig åt nya arbeten här hemma i Sverige. De åtta terminerna i Dorpat ha varit en lärörrik, intressant tid. Tacksamt skall jag minnas all den förståelse, som universitetsmyndigheterna, mina kollegor och många av eleverna visat. Likaså vill jag betyga Riksföreningen och dess lektoratsavdelnings chef, prof. Vilh. Lundström, min stora erkänsla för den hjälp och uppmuntran, som alltid kommit mig till del. Slutligen tackar jag även mina vänner bland Revalsvenskarna, i vilkas otvungna, kamratliga krets jag så ofta varit och alltid känt mig hemma.

Långedrag i juni 1931.

Nils-Herman Lindberg.

Riksdagen har semester.

Det låter kanske konstigt, men när riksdagen sitter från början av oktober till och med den 7 juli året därefter, blott med två korta mellanrum till Jul och Påsk, kan man icke gärna kalla den fria tiden för annat än ledamöternas semester, eller sommarlov om man så vill. Alla som önska ett fastställande av riksdagens arbetstid till fem månader per år här i landet måtte vara benådade med optimismens gudagåva. Nog tror jag för min del, att riksdagsarbetet under mera ordnade förhållanden på fem, kanske rent av på fyra månader skulle kunna undanstökas, i stället för som nu på tio. Med nuvarande utpräglade partisystem, där partiets egennyttan och intressen stå främst på programmet, tror jag

emellertid icke, att denna önskvärda ordning — vore möjlig. Mången tror att samarbetet i riksdagen blir bättre i fall riksdagsmännens antal minskas till 50 i stället för nuvarande 100 man. Det är dock knappast troligt. Minskas ledamöternas nummer, så kommer även arbets kvaliteten att avsevärt minskas, och det vore paradoxalt att i såfall hoppas på ett bättre samarbete. Möjligtvis hava de en smula rätt, som påstå, att åtminstone den s. k. „delningen“ vid ett mindre antal riksdagsmän kommer att gå fortare och smärtligrare. Det vore dock för lös grund att bygga på, och vi få väl alla hoppas att förr eller senare, så småningom kunna bli befriade från detta osunda „delningssystem“.

Arbetet i riksdagen försiggick under sista tiden under rätt spända förhållanden. Utom en hel del lagar som lärare-, arvskattelagen, lagen om skatt på fast egendom i landsbygden hade regeringskoalitionen sina överenskommelser och ville naturligtvis genomtrüfa dessa, varvid högern drev igenom lagen om grundandet av en lantbrukskammare och ändring av den förra adliga kreditkassan till privat agrarbank . . Vänstern, socialdemokraterna, som även tillhör koalitionen fick som motvikt igenom sociallagarne om åtta timmars arbetsdag och driftsråd. Vid dessa lagars antagande, nämligen de rörande lantbrukskammaren och privata agrarbanken, skönjde oppositionen, bestående av nybyggarna och arbetspartiet, dödsstöten för det förra partiet och hade därför all anledning att motsätta sig lagarnes antagande i den av agrarpartiet avfattade formen. Härvid sparade oppositionen varken tid eller kraft. En ändring lyckades densamma icke uppnå i mer än driffrådsagen, som betydligt förmildrades. Däremot gick lagen om bildandet av lantbrukskammaren och ändring av kreditkassan igenom utan avsevärd ändring av regeringens förslag, trots oppositionens ofta sakliga kritik.

Vad man än tror och tänker om nuvarande regeringskoalition, så får ingen lägga den till last, att den icke hållit sig till överenskommelsen. Högern rös-

En son

Birkas d. 5 juli
Ingeborg, f. Pöhl
och Nils Danell

tade med utan att blinka för rätt så stränga sociallagar, och likaledes gjorde socialdemokraterna, när det gällde lagar, som lågo i högerens intresse.

Den lag, av de senast antagna, som mest intresserar svenskbygderna är ovillkorligen den om lantbrukskammaren, och skall jag nästa gång återkomma till denna fråga.

Nu efter riksdagens slut skryta koalitionstidningarna med regeringskoalitionens styrka och enighet som grunden till att allt till vårsessionen utsatt arbete oförkortat kunnat genomföras. Oppositionen däremot fördömer regeringspartiets hänynslösa åtgärder med orden: "Ni sår vind, men kommer att få skörda storm."

I år slutade riksgagen i sjutalets tecken. Som ovan framgår var avslutningen den 7 dennes. Detta var samtidigt riksdagens sjunde session och sista dagen hade plenum tre sammanträden, varav två hade vardera sju punkter på dagordningen.

Huruvida vi få anse detta som lyckotal eller ej, får framtiden utvisa.

M. W.

Svenska Klubben i Reval hade nyligen sammanträde och vårfest i de trevliga lokalerna å Seltskondlik majja. Ordf. ingen. Salmén gav vice ordf. lektor Lindberg i uppdrag att leda dagens förhandlingar, då det väl skulle dröja, innan denne på grund av sin definitiva hemflyttning till Sverige åter kunde närvara vid ett möte. Sedan tackade ingenjör Salmén å klubbens vägnar lektor Lindberg för allt han gjort under de tre sista åren för trevnaden inom klubben, varpå lektor Lindberg svarade. Efteråt höll denne ett kåserande föredrag em „Birger Sjöbergs liv och diktarvärld.“ I anslutning därtill uppläste han några prov på Sjöbergs författarskap och illustrerade flera av visorna med grammofonmusik. En i allo lyckad vårfest med supé och dans följde sedan. En del av programmet och alla arrangemang hade denna gång fröknarna Dagmar och Rosa Petersson ansvarat för och skilt sid med heder från uppgiften.

Två veckor senare lämnade lektor Lindberg Estland med båt från Reval. Svenska klubbens hela styrelse hade då infunnit sig nere på kajen för att säga vice ordföranden adjö. Då överlämnades också en vacker minnesgåva till honom.

„Gärd av aktning“.

W. Maaker får krans vid nedläggandet av sitt riksdagsmandat! Som epilog vid slutspurten, straxt innan riksdagsfarbröderna

voro färdiga att bjuda varandra farväl och ömsesidigt önska varandra en god och glad sommar, fick man där uppe på domen till livs en komedi, som sent skall glömmas av dem, som bevistade händelsen. Den även i svenskbygderna för sitt ordsvall vid väravningsfärderna ute på bygderna ej alldeles obekante herr W. Maaker, fann sig, sedan han troligtvis redan på förhand genom sitt partis beslut att kalla en annan bold riddersman — som dagen förut af regeringen blivit afskedad ur statstjänst — i hans ställe bland de hundras skara i parlamentet, föranlåten att oblygt överse med detta för hans prestige något deprimerande utslag av väljarnes kärlek och upphof sin röst i församlingen, dundrade och sade: „Atmosfären i riksdagen är sådan, att jag ej förmår uthärda längre! Jag föredrager därför att härmed nedlägga mitt mandat och vill hellre gå ut bland folket och göra klart för dem (ordet korruption föll visst också...) etc—“

Och den redan av partiet sannolikt uteslutne mannen gick! Hur djupt sorgen grep „pratmaakarens“ forna kolleger, förstod man, när man nästa dag på den gångnes plats fann en krans av granris placerad. Den bar på ett vidhäftat pappersband den talande inskriptionen: „Till W. Maaker. Ett offer för nybyggarnes politiska terror“.

Sic transit gloria mundi!

H O L M B L O M S

Kappor, dräkter Norrmalmstorg

Tel. Nr. 561 Stockholm Rikst. 9255

„Besök Borås“

Jönköpings stads och läns sparbank

Stiftad 1831.

Huvudkontor i JÖNKÖPING. Avdelningskontor Jönköping, Huskvarna, Norrahammar, Smålands Taberg.

Reserverad annonsplats

Vid besök i Norrtälje rekommenderas

Stadshotellet

Innehavare Direktör B. O. Lagermark
Musik under sommarmånaderna.

Norrköpings Kemiska Undersökningsanstalt,
Norrköping. Tel. 1249.

Utför kemiska analyser och provtagningar.
Inneh.: Civiling. John Wanselin. stadskemist.

Året Runt bra mat på
Systembolagets Restaurang
LAXEN, HALMSTAD

EGONLINEN uppehåller regelbunden trafik Göteborg med alla mellanliggande svenska hamnar till KARLSKRONA—DANZIG—LIBAU—RIGA—REVAL—HÄLSINGFORS.

Reserverad annonsplats

Betald annonsplats

Restaurant Runan

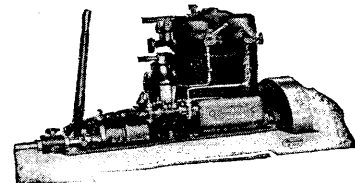
Sundsvalls popu-
läreste restaurant.

HENTREVVLIG FESTVÄNING
Förträfflig mat. Billigaste priser

ÖREGRUND - STADSHOTELLET

Telefon 7.

Propa rum. Gott bord.
Fullständig servering.
Bilgarage. — Bensin.

Skandia Motor

lättviktstyper 4-30 hk. för
räoljedrift

vinna alltmera framgång. Den billiga driftkostnaden, den bekväma starten (på beställning elektrisk uppvärmning och start), obehövligheten av passning, frånvaran av eldfara samt okänslighet för saltluft och väta äro egenskaper som tillfredsställa varje motorbåtsägare.

SKANDIA - VERKEN A. B. Lysekil.

Representanter i Stockholm:

Johs Källander A-B.

Birger Jarls gatan 32, Tel 3556-3557